Damana

El **damana** és una llengua ameríndia de Colòmbia parlada per l'etnia dels wiwa o *dɨmɨna*. També es coneix amb diversos noms alterns: Arosario, Arsario, Guamaca, Guamaka, Maracasero, Marocasero, Sancá, Sanja, i malayo (degut al patronímic Malo, preponderant en la regió del Cesar, sense relació amb el malai.

Segona Jon Landáburu Illarramendi, director del Programa de Protecció a la Diversitat Etnolingüística (PPDE), citat pel Ministeri de Cultura de Colòmbia:

Es dóna un fort debilitament en els processos de transmissió del damana de generació a generació doncs d'un 87,5 per cent del bon ús de la llengua per part dels caps de llar, es passa a un 49,6 de bon ús entre els fills i a un 19 per cent entre els néts. És un fet preocupant de cara al futur de la llengua.[3]

Segons l'organització Ethnologue, l'any 2001, la llengua damana era parlada per 1.920 persones.[4] No obstant això, segons el citat Ministeri de Cultura, al febrer de 2010, el poble wiwa tenia una població de 13.627 persones, de les quals, "una mica més de la meitat de la població wiwa parla bé la llengua damana".[5]

Damana, Sankha, Sanka, Malayo	
Wiwa,[1] dɨmɨna	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua definitivament amenaçada
Parlants	
± 6.600[2] principalment a Departament del Cesar, Departament del Magdalena, La Guajira	
Rànquing	-
Parlat a	Colòmbia
Autòcton de	Departament del Cesar i La Guajira
Classificació lingüística	
Llengües lenmitxí (potser macrotxibtxa)	
llengües txibtxa llengües magdalèniques Magdalènic septentrional Arhuaques	
Damana	
Característiques	
Nivell de vulnerabilitat	3 en perill
Codis	
ISO 639-2	mbp
ISO 639-3	mbp (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=mbp)
Glottolog	mala1522 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/mala1522)
Ethnologue.com	mbp (http://www.ethnologue.com/language/mbp)
UNESCO	1910 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-1910.html)
IETF	mbp
Endangeredlanguages.com	2545 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/2545)

Contingut

Fonologia
Escriptura i literatura
Referències
Bibliografia
Enllaços externs

Fonologia

Vocals

La llengua damana presenta set fonemes vocàlics:

	Anteriors	Centrals	Posteriors
Tancada	i	ʉ	u
Mitjanes		ə	o
Obertes		a	

Distribució de la llengua damana

Consonants

Aquesta llengua registra 19 fonemes consonàntics:

		labials	dento-alveolars	palatals/ palatalitzades	velars	glotals
oclusiva	**sordes**	p	t	c	k	
	sonores		d	ɟ	g	
fricativa	**sordes**		s	ɕ		
	sonores		z	ʑ		
nasals		m	n			
vibrants	**simple**		ɾ			
	múltiple		r			
continuants		w				h

Escriptura i literatura

La llengua wiwa o damana s'ensenya en apartades escoles dels caserius del Cesar i Magdalena, amb base en la cartilla "Ranzhe dʉmʉna wiwa" (La meva cartilla sanka), alguns amb el suport d'antropòlegs o lingüistes o entitats oficials.

Entre els investigadors del la llengua wiwa es destaquen els lingüistes Orlando Ricaurte i Cindy S. Williams i els antropòlegs Silvia Botero, Cristina Echeverría i Alejo Santamaría. A Ricaurte es deu l'intent de publicar un noticiari en aquesta llengua, la primera nota de la qual va aparèixer en "El Observador del Cesar" (juliol de 1985):

> « *Shika Wiwa. Nabi saja yina dʉmʉnamba ukuemyi ishainukuakua*
> 'L'observador wiwa. Els indígenes tenim el dret de comunicar-nos en la nostra pròpia llengua).' »

Referències

1. Ricaurte Pachón, Orlando, 1983.

2. Un poco más de la mitad de la población wiwa habla bien la lengua damana (http://www.mincultura.gov.co/index.php?idcategoria=34350)
3. Un poco más de la mitad de la población wiwa habla bien la lengua damana. (http://www.mincultura.gov.co/index.php?idcategoria=34350)
4. Malayo A language of Colombia (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=mbp)
5. Un poco más de la mitad de la población wiwa habla bien la lengua damana (http://www.mincultura.gov.co/index.php?idcategoria=34350). Consultat el 4 de juny de 2011

Bibliografia

- Bolinder, Gustaf. *Die Indianer der Tropischen Schneegebirge.*. Verlegt von Streecker und Schröder in Stuttgart., 1925. ISBN 9781131319278.

Publicacions acadèmiques

- Frank, Paul S. 1993. "Proto-Arhuacan phonology (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=44372)."
- Hoppe, Dorothy. 1973. "Malayo. (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=11157)"
- Hoppe, Robert H. 1981. The Malayo: Protectors of the universe, a study in myth, ritual and symbolism (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=15973).
- Hoppe, Robert H. and Dorothy Hoppe. 1974. "Texto malayo: La culebra (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=23036)."
- Ricaurte Pachón, Orlando (1958). *Los Wiwa en la sierra Nevada de Santa Marta.*. Mimeo. Universidad Distrital Bogotá., 1983. ISBN.
- Schauer, Stanley and others. 1973. Aspectos de la cultura material de grupos Étnicos de Colombia 1 (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=44372).
- Williams, Cindy S. 1993. A grammar sketch of Dʉmʉna (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=46593).
- Williams, Larry P. 1995. Noun classification or spatia categorization:Damana orientation verbs. (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=46533)

Publicacions locals

- 1978. Sizi.
- 1979.Dʉmʉna gawa cwaga.
- 1983. Ranzhe Dʉmʉna.
- 1987. Instituto Lingüístico de Verano Cartilla primera en Malayo (http://www.ethnologue.com/show_work.asp?id=47190).
- 1988. Zhinzhoma tuakuzhi.

Enllaços externs

- Mapa lingüístic del nord de Colòmbia (http://www.ethnologue.com/show_map.asp?name=CO&seq=10)

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Damana&oldid=23933091»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 1 jul 2020 a les 01:16.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.